

Blog broj: 1

Aktuelna vanjska politika

Non-papers 101

Autor: Minja Čulić
Maj 2021.

Program: Aktuelna vanjska politika

Aktuelna vanjska politika je platforma namijenjena mladim aktivistima VPI BH ima za izradu i objavu kratkih online članaka u različitim formatima (analiza, blog, policy brief i sl.) na aktuelne teme iz sfere vanjske politike usmjeren ka ili vođene od strane BiH. Platforma je prostor da mladi vanjskopolićki analitićari/ke kreiraju sopstveni sadržaj, razvijaju svoju ekspertizu i dobiju prostor u javnosti.

Stavovi, mišljenja i zaključci u ovom tekstu ne moraju nužno odražavati stavove Friedrich-ebert-stiftung i Vanjskopolićke inicijative BH. Friedrich-ebert-stiftung i Vanjskopolićka inicijativa BH ne garantuju za taćnost podataka koji su izneseni u tekstu.

Više informacija na: www.fes.ba i www.vpi.ba

Impressum

Friedrich-ebert-stiftung (Fes) | ured u Bosni i Hercegovini
Kupreška 20, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Odgovorni: Dr. Peter Hurrelbrink
Tel.: +387 33 722 010
Fax: +387 33 613 505
e-mail: fes@fes.ba
www.fes.ba
DTP: Mahir Sijamija
Naslovnica: Korišteni dizajn ilustracije od Starline - Freepik.com
Publikaciju možete narućiti na e-mail: fes@fes.ba.
Stavovi, mišljenja i zaključci u ovoj publikaciji ne moraju nužno odražavati stavove Friedrich-ebert-stiftung. Friedrich-ebert-stiftung ne garantuje za taćnost podataka koji su izneseni u publikaciji.

Sva prava zadržana od Friedrich-Ebert-Stiftung.

U partnerstvu sa:
Vanjskopolićka inicijativa BH
CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo
327(497-15)
ĆULIĆ, Minja
Aktuelna vanjska politika: "Non-papers" / Minja Ćulić - Sarajevo :
Friedrich-Ebert-Stiftung,
2021. - 2 str. A4 format

ISBN -----

COBISS.BH-ID -----

Non-papers 101

Autor: Minja Ćulić

April 2021. Godine u Bosni i Hercegovini su, pored ustaljenih problema koji se ogledaju u nedostatku vakcina, nefunkcionalnim respiratorima i političkim prepucavanjima definitivno obilježili „non-paperi“ – dokumenti koje su nakon njihovog objavljivanja u javnosti, domaći političari predstavili kao „Pandorinu kutiju“ koja samo što nije otvorena. Nedugo nakon njihovog inicijalnog objavljivanja, neslužbeni dokumenti su postali glavna tema na svim portalima u Bosni i Hercegovini, koji su radi publiciteta odmah počeli da iznose svoje teorije na koji način isti mogu da utiču na trenutnu situaciju na Zapadnom Balkanu oličenom u buretu baruta koje samo čeka da eksplodira.

Uzalud su bile riječi regionalnih donosilaca odluka koji su uvjerovali da poštuju teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine i da prekrajanje granica u ovom trenutku ne dolazi u obzir. Uprkos tome, mediji su nastavili svoj „lov na vještice“, a prstom su kao u glavne krivce za novonastalu situaciju redom pokazivali na vodeće regionalne političare, počevši od Pahora i Janše, preko Vučića do Andreja Plenkovića i Dragana Čovića koji je označen kao „trojanski konj“ koji čeka da se aktivira i ispuni svoj dio posla u procesu „dodatnog parćanja“ Bosne i Hercegovine. Ipak, u cijeloj novonastaloj situaciji, malo ko se istinski potrudio da pokuša da shvati šta je zaista „non-paper“, kakvu ulogu ima i koja mu je svrha?

Šta je „non-paper“?

Prema definiciji koju nudi diplomatski rječnik, „non-paper“ možemo definisati kao nezvanični dokument formulisan od strane nekog od organa ili jednog od članova unutar određene institucije. Ovakvi dokumenti se obično tiču kontroverznih pitanja oko čijeg odgovora autor još uvijek nije formirao jasan stav ili pak jeste, ali ne želi da ga iznese u javnost. Osnovni cilj ovakvih dokumenata jeste da „opipaju puls“ ostalih strana kako bi pokušali pokrenuti ili ubrzati pregovore o određenoj temi. Pored „non-papera“ postoje i druge varijacije sličnih dokumenata kao što su „non-plan“ (nezvanični planovi koji nastoje biti implementirani) i „non-map“ (nezvanične mape koje se obično koriste prilikom medijacije u sukobu kako

bi se ispitali stavovi suprotstavljenih strana). Ipak, glavna karakteristika svih ovih dokumenata jeste to da nisu naslovljeni, potpisani, pečatirani, niti se šalju službenim kanalima komunikacije zbog čega je običnom posmatraču nemoguće uperiti prstom u nekoga kao u osobu koja je autor takvog dokumenta.

Istorijski primjeri non-papera?

„Non-paperi“ su u međunarodnim odnosima i diplomatiji odavno praksa, naročito na multilateralnom nivou gdje se u njima kao u radnim dokumentima iznose konkretni prijedlozi za rješavanje određenog pitanja ili problema. Ipak, ukoliko napravimo istorijski osvrt, malo je non-papera koji su se ticali konkretno jedne države ili regiona, budući da se takvi planovi obično provode putem „non-plana“ ili „non-mapa“ za koje se može reći da predstavljaju konkretni oblik non-papera, budući da obično slijede nakon pozitivnog mišljenja o „non-paperu“ ili nakon usaglašavanja istog. Primjeri „non-papera“ se obično iznose pred različite konzilije ili naučne skupove kako bi o istim mogli da razgovaraju eksperti u datim oblastima te kako bi mogli da zaključe koji je najbolji sljedeći korak. S druge strane, gotovo svi planovi u međunarodnim odnosima i diplomatiji počinju kao „non-planovi“, naročito prilikom medijacije u sukobu, dok kao očit primjer „non-mapa“ možemo navesti Sjeverni Kipar u kojem je međunarodna zajednica djelovala i podijelila ostrvo tampon zonom na dva dijela uslijed učestalih sukoba grčkih i turskih Kiprana.

Koji je domet non-papera i šta se njime može postići?

Bio bi popriličan eufemizam reći da „non-paper“ može postati ozvaničeno rješenje određenog problema ukoliko ne postoji politička volja domaćih političara za rješavanje istog (bar na miran način), budući da se njegova svrha i domet ogledaju kao u radnoj verziji dokumenta sve dok njegov status ne bude ozvaničen od svih strana koje o njemu raspravljaju. Ipak, treba imati u vidu da ovakvi planovi nerijetko mogu da izazovu strah i nesigurnost među stanovništvom što predstavlja jedan od najsnažnijih mehanizama za mobilizaciju glasačkog tijela, naročito na prostorima čiji su narodi zbog sopstvene istorije traumatizirani bilo kakvom vrstom konflikta. Iako je „non-paper“ neslužbeni radni dokument, od izuzetnog značaja za stabilnost Zapadnog Balkana je činjenica da on nije dobio na značaju

u visokim ešalonima evropskih institucija, o čemu je govorila i slovenačka europarlamentarka Irena Joveva koja je istakla kako bi implementacija ideja sa „slovenačkog non-papera“ bila „destruktivna“ i „u suprotnosti sa evropskim idejama i vrijednostima“.

Hrvatski, slovenački i Komšićev „non paper“

Neposredno prije slovenačkog „non-papera“, svojevrsni „paper“ je uputio i Gordan Grlić-Radman, ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske, koji je 22. marta u Briselu predstavio dokument, koji su pored Hrvatske potpisali zvaničnici Kipra, Slovenije, Bugarske, Mađarske i Grčke, a kojim su se te države obavezale na pomoć Bosni i Hercegovini u procesu EU integracija. Ipak, i pored „bona-fide“ namjere, ovaj dokument je u medijskim krugovima u Bosni i Hercegovini dobio negativnu konotaciju budući da je pored prethodno navedene namjere, Gordan Grlić-Radman izjavio kako HDZ pruža безусловnu podršku svojoj sestrinskoj stranici HDZ BiH čiji se predsjednik, Dragan Čović, već duže vrijeme zalaže za stvaranje trećeg entiteta kako bi se osiguralo „legitimno predstavljanje“ hrvatskog naroda kao dio reformi izbornog procesa.

Nedugo nakon „hrvatskog papera“, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Željko Komšić je napisao vlastiti dokument i dostavio ga u Brisel. U dokumentu, Komšić se osvrnuo na trenutnu situaciju i aktuelne probleme sa kojima se Bosna i Hercegovina suočava, ali je isto tako istakao kako delegacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini ne djeluje nepristrasno te kako su zvaničnici Evropske unije pod snažnim pritiskom hrvatskih zvaničnika kojima je cilj da se izborne reforme provedu, makar to bilo i na, prema Komšićevom viđenju, pogrešan način. Pored toga, Komšić je naveo kako je suverenitet Bosne i Hercegovine u velikoj mjeri narušen miješanjem Hrvatske i Srbije u unutrašnje poslove u Bosni i Hercegovini kroz HDZ i SNSD kao marionete koje postavljaju svoje kadrove u državne institucije s ciljem sistemskog urušavanja.

Iako se „non-paper“ na potpisuje i ne pečatira zbog čega je gotovo nemoguće znati ko je pošiljalac, zvanični Brisel je iskoristio svoje mehanizme i famozni „non-paper“ povezoao sa slovenačkim ministarstvom vanjskih poslova koje je date optužbe negiralo te krivicu prebacilo na Mađarsku, rekavši kako je prema informacijama slovenačkog ministarstva vanjskih poslova dati dokument

napisan u Budimpešti. Uprkos tome što su postulati samog „non-papera“ dijametralno suprotni vanjskoj politici Republike Slovenije i znatno sličniji preferencijama vanjskih politika Hrvatske i Srbije, to nije bilo dovoljno da preinači odluku traumatizovanog stanovništva Bosne i Hercegovine o tome ko je glavni krivac u cjelokupnoj situaciji. Slovenački „non-paper“ došao je kao šlag na tortu već uzavreloj atmosferi na domaćoj političkoj sceni. Ipak, do danas, strasti su se u najvećoj mjeri smirile, a o non-paperima gotovo da niko i ne govori. Prekranje granica na Balkanu kao multietničkoj teritoriji predstavljalo bi ne samo nepromišljen, nego i opasan potez kako za stabilnost regiona, tako i cijele Evrope koja bi se još jedanput zasigurno susrela sa migrantskom krizom, ovaj put doduše iz nešto drugačijeg regiona.

Podrobnijom analizom, dolazimo do pitanja da li bi slovenački zvaničnici zaista pokušali da urade ovako nešto, naročito ako uzmemo u obzir da su Bosna i Hercegovina i Slovenija jedni od najznačajnijih ekonomskih partnera u svim aspektima, te kakve bi interese Slovenija uopšte mogla imati od dezintegracije Bosne i Hercegovine?

Otvaranje tema o prekranju granica na Balkanu je toliko opasno da bi bilo suludo prijedloge istih stavljati u bilo kakav dokument, pa makar on bio i nezvanični plan bilo koje strane.